

ИНСОН ВА ҚОНУН

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИНИНГ ХУҚУҚИЙ ГАЗЕТАСИ

№ 9
(464)
2006 йил
7 март
сешанба

Сотувда эркин нархда

MEZON:

Шахсий жамғариб бориладиган пенсия ҳисоб-варақалари очилиши ҳамда уларни юритиш тартибига риоя этилиши, шахсий жамғариб бориладиган пенсия ҳисоб-варақаларига жамғариб бориладиган мажбурий пенсия бадалларининг тўғри ва тўлиқ ҳисоблаб чиқарилиши ҳамда ўз вақтида туланиши устидан назорат қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги органлари, давлат солиқ хизмати органлари ва Халқ банки томонидан амалга оширилади.

Шахсий жамғариб бориладиган пенсия ҳисоб-варақаларидаги маблағлардан белгиланган мақсадда фойдаланилиши ҳамда фозилар тўғри ҳисоблаб чиқарилиши устидан назорат Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги томонидан, шунингдек Халқ банкнинг шу мақсад учун махсус ташкил этилган бўлини маси томонидан амалга оширилади.

“ФУҚАРОЛАРНИНГ ЖАМҒАРИБ БОРИЛАДИГАН ПЕНСИЯ ТАЪМИНОТИ ТЎҒРИСИДА”ГИ ҚОНУН, 13-МОДА.

АЁЛ МИЛЛАТНИНГ МЕҲРОБИ

Истиқлол йилларидаги бунёдкорлик: пойтахтимизнинг Эски Жўва қисмида қад ростлаган «Ўзбек либослари галереяси» биносининг умумий кўриниши

Баҳор бир лаҳзада қандай мўъжизаларга қодирлигини кўрсатди. Кечагина қорайиб ётган дарахларда яшил куртакчалар уйғона бошлади. Осмоннинг юзига қон югурди. Бир фасл сукунат тилида сўзлаган боғлар энди қушлар лаҳжасида сўзлашга ўтди. Гўё табиат Аёлларимиз байрамига ҳаммадан аввал бодом гуллари, тошни ёриб чиққан чечаклар билан баҳорни, бутун борлиқнинг гўзал бир фаслини инъом этгандай.

Бу бир истак, тасаввур бўлса-да, аслида Аёл зотиغا баҳорларни ҳаёти ярашади.

Хизмат тақозоси билан Ватанимизнинг узоқ-яқин шаҳар-кўчаларига тез-тез сафарларга боришимга тўғри келади. Ҳар гал янги-янги танишлар, дўстлар ортираман. Уларнинг қалбидаги энг қудратли туйғу — меҳр-муҳаббат эҳзуликларга туташлигини кўриб суйнаман. Бизнинг аёлларимиз азал-азалдан тадбиркор бўлишган. Оқдиди қилдай игнаю, олмадек думалок

ип билан мато юзидан дунёни лол қолдирувчи мўъжизалар яратилган.

Гиламдўз, дўппидўз, зардўз аёллар йиғилишиб, биргаликда чебарлик қилишган. Бу йиғилишлар фақат иш эмас, маълум маънода бир-бирига хунар ўргатадиган, илму-одобдан сабоқ берадиган маънавий соатлари ҳам бўлган.

Истиқлол йилларида айнан ана шу сохага — аёллар тадбиркорлигига кенг йўл очилди. Уларга барча имкониятлар яратиб берилди.

Дўқондан тайёрини олиб ўрганган, яратиш завқидан

бебаҳра аёлда яратиш туйғуси сўнади. Тадбиркорлик туйғуси сўнади. Демакки, ижодкорлик туйғуси сўнади.

Тадбиркорликка йўл очилгач, аёлда ана шу ҳиссиётлар қайта жонлана бошланди. Шу ўринда бир мисол келтириб ўтай: Фотима Тўхтаултуованинг исм-шарифи кўпчиликлари яхши таниш. У Самарқанд вилояти, Пахтачи туманининг Абдулазиз Аллаёров номиндаги ширкат хўжалигининг раисаси. Лекин асли касби — математика ўқитувчиси. Фотима опа истиқлол йилларида ана шу хўжаликка бош бўлди.

— Тадбиркорлик — жисмоний ва ақлий меҳнат бирлашган жойда кенг қанот ёзади, — дейди Фотима опа. — Шунинг учун ҳам тадбиркорлик билан шўғуланаётганларни қўллаб-қувватлаш зарур. (Давоми иккинчи бетда)

Хурматли газетасин!
Асар ёнгинада бўлса, газетамизнинг 2005 йил 20 декабр сониди Д.Косириннинг “Озодлик ҳайкали бағрида нимани яшириб турибди?” сарлавҳали мақоласини Интернетдан кўчириб чоп этган эдик. Бундан кўзланган мақсад — ўқувчиларни халқаро майдонда кечаётган жараёнлардан хабардор қилиш эди.

Ушбу мақола чоп этилгач, АҚШнинг Ўзбекистондаги Факуллода ва Мухтор элчиси жаноб Ж.Р.Пурнелл тахририятимизга хат йўллаб, “жаноб Косирин бир неча сохта солиштирувлар қилган ва бир қатор фактларни бузиб кўрсатган”ини таъкидлаган эди.

Бироқ биз элчи жанобларнинг хати билан батафсил тани-

шим қилгач, унда ялғари сурлаган далиллар биз халқаро ОАВдан олаётган хабарларга зид бўлиб, ишонсиздек туюلди. Шу боис ушбу хатни чоп этишни лозим топмагандик.

Аммо яқинда элчи жаноблари бир қатор республика газеталарига хат йўллаб, уларда газетамизда ушбу мактуб чоп этилмагани борасида афсус билдирганидан хабар топдик.

Шундан кейин чиқиб, кўйида АҚШнинг Ўзбекистондаги Факуллода ва Мухтор элчиси жаноб Ж.Р.Пурнеллнинг тахририятимизга йўллаган хати ва тахририятимиз шарҳини эълон қилишни лозим топдик.

ТАХРИРИЯТ

Шувларга рўхсат бермапти? — деган ҳақли савол туғилмайдими?

Бельгия парламенти спикери, шунингдек, ЕХТ Парламенти ассамблеясининг Гуантанамо билан боғлиқ муаммолар бўйича махсус вакили Анн-Мари Лизинга 2005 йил охирида (“Рейтер” агентлиги хабарига кўра) Пентагон раҳбарияти томонидан мазкур базани бориб кўришга рўхсат берилгани, бироқ маҳбуслар билан мулоқот қилиш рад этилгани ҳам диққат ва эътибор талаб қиладиган факт ҳисобланади. Натижада Европа Иттифоқи вакили охири-оқибат ушбу объектни боришдан бош тортиди.

2. Яна, элчи жаноблари, Сиз хатингизда “АҚШ Мудофиа департаменти Қизил Хок Халқаро Кўмитаси (КХХК) билан

Jamiyatimiz maqsadi

Тараққиёт йўлини тутган давлат, жамият борки, аввало, аёлга эътибор кўрсатади, уни эъзозлайди. Аёлнинг қаддини юксак тутади, оғирини енгил қилади.

ОИЛА — ҲАЁТ ВА КЕЛАЖАК ТАЯНЧИ

Ёдингизда бўлса, мустақил тузум даврида “аёл ва эркак тенг ҳуқуқли”, деган фикр остида гулда нозик аёл зоти қора меҳнатга тортилган эди. Трактор жайдаган ҳам, кетмон чопган ҳам, янтоқ ўрган ҳам аёл... Хуллас, даладаги неки оғир юмуш бор, аёлнинг ўзидек нозик елкасига юкланган эди. Устига устак, шўро мафқураси “биз аёлни озодликка олиб чиқдик, эркаклар билан ҳуқуқини тенг қилиб қўйдик”, дея лоф урарди...

Мустақиллик ўзбек аёлига ўз қаддини англатди, жамиятдаги ўрни ва макomini юксалтирди, деб баралла айта оламиз.

Маълумки, инсон ва жамият, шахс ҳамда оиланинг ўзаро муносабатларини уйғунлаштиришни асоси мамлакатимиз Конституциясида аниқ белгилаб қўйилган. Мазкур масалалар давлатимиз сиёсатининг до-

мий эътиборида бўлиб келаётир.

Қўртошимиз Исроил Каримов оилани жамият маънавий ҳаёти ва келажагимизнинг асосий таянчи, деб таърифлади. Дарҳақиқат, кейинги йилларда хотин-қизларимизнинг давлат, жамият ҳамда маданий ҳаётдаги, жамиятни демократик ва маънавий янгилашдаги фаоллигини оширишнинг ҳуқуқий асослари яратилди ва такомиллаштирилди. Жамиятимизда оиланинг ўрни ва таъсирини кучайтириш борасида муҳим қонун ва қарорлар қабул қилинди. Жумладан, 1999 йил 14 апрелда болалар тарбияси учун шарт-шароит яратиш ҳамда хотин-қизларнинг меҳнатдан манфаатдорлигини ошириш мақсадида “Хотин-қизларга қўшимча имтиёزلар бериш тўғрисида”ги қонун қабул қилинди. (Давоми учинчи бетда)

Норасмий таржима
2005 йил, 27 декабр

Жаноб Шодикул Ҳамроев
Бош муҳаррир
“Инсон ва қонун” газетаси
Тошкент

Хурматли жаноб Ҳамроев!

Жаноби Олийлари
АҚШнинг Ўзбекистондаги
Факуллода ва Мухтор
элчиси жаноб
Ж.Р.Пурнеллга

Мухтарам элчи жаноблари!
Мен Сизнинг 2005 йил 27 декабрда йўллаган хатингизни камоли эҳтиром билан ўқиб чиқдим, унда Сиз Д.Косириннинг интернетда эълон қилинган ва ўша йилнинг 20 декабрда газетамизда кўчириб босилган “Озодлик ҳайкали бағрида нимани яшириб турибди?” сарлавҳали мақоласини ҳақида фикр юритгансиз. Зеро, мақолада Америка ҳарбийлари томонидан инсон ҳуқуқлари мунтазам равишда бузилаётгани ва бунга риоя этилмаётгани ҳақида сўз юритилган, ўша пайтда ҳам ва буғунги кунда ҳам бу халқаро ва шу жумладан, Америка оммавий ахборот воситаларида ёритилган асосий мавзулардан бири ҳисобланиши ваҳидан биз ўз ўқувчилиримизни жаноб Косириннинг нуқтани назари билан таништиришни лозим, деб топдик.

Мен яқинда Сизнинг ва элчи-хонангиз ходими Дебора Жонсоннинг шу йил февралда яна бир қатор республика газеталарига номалар жўнатганини, уларда бизнинг газетамиз Сизнинг 2005 йил 27 декабрдаги хатингизни эълон қилганини борасида афсус билдирганингиздан хабардор бўлдим.

Шунинг учун Сизнинг хатингиз газетамиз саҳифасида нега чоп этилмагани сабабларини айтиб ўтишни жоиз деб биламан.

Энг аввало, Сиз келтирган далиллар биз халқаро ОАВдан олган ва олаётган хабарларга мулоқот зид бўлиб, хатингиз ишонсиздек туюлди.

Ўзбекистоннинг мамлакатимизда акредитация қилинган барча дипломатик ваколатхоналарига ҳурмат-эътиборидан келиб чиқиб, биз газетамизнинг олдидики Сизни ноқулай аҳволга солиб қўйишни истамдик. Негаки, Сизнинг кейинги пайтда Америка ҳарбийлари ва махсус хизмат ходимларининг ошқор бўлаётган машамшали ҳаракатларидан ҳар қандай йўл билан бўлса-

да, халқаро жамоатчилиқни АҚШ ҳукумати халқаро ҳуқуқ меъёрига, шунингдек, инсоннинг асосий ҳақ-ҳуқуқларига қатъий риоя этиб келаётганини ишонтиришга астойдил уринаётган Давлат департаменти кўрсатмаларини ба-жармаслигининг илоҳи йўқ,

воё берган ягона давлатдир ва БМТнинг инсон ҳуқуқларини бўйича махсус вакили Тео Ван Бовен 2002 йили Ўзбекистондаги ўзи кўришни истаган барча объектларда бўлди.

Гуантанамодаги қамоқхона мавзусини яқунлаб, мен Сизнинг эътиборингизни кўйидаги фактга қаратишни истардим: БМТ Бош котиби Кофи Аннан БМТнинг мустақил ишчи гуруҳи маърузасидаги хулосаларни қўллаб-қувватлади, уларда таъкидланганича, “қамоқхона азоблаш лагери ҳисобланади, у ердаги маҳбуслар эса ўзларига нисбатан қонуний талаблар даражада муносабатда бўлишига эришиш имкониятига эга эмас”. Қолаверса, бу фикрни ҳуқуқни ҳимоя қилувчи етакчи ташкилотлардан бири “Хьюман райтс вотч”

тортади. Албатта, Сизга маълум, Американинг ҳуқуқни ҳимоя қилувчи ташкилоти “Америка фуқаролар озодлиги иттифоқи” ACLU МРБга қарши, Американинг раёзонга идораси томонидан ўғирлаб кетилган ва Афғонистондаги маҳфи қамоқхонада азобланган ал-Масрийдан расман уэр сўрашни ва 75 миң доллар ҳажмида пул орқали тоовон тулашни талаб қилиб, даъво кўзгатди.

Ал-Масрий 2003 йил 31 декабрдан ҳеч қандай айб қўйилмакан Скопье халқаро аэропортида ҳибсга олинигани ва уч йиллик қамоқдан сўнг МРБ агентлига топширилганини эълантиб ўтишни истардим. Улар эса, ўз навбатида, уни самолётда Афғонистонга жўнатишган.

Ушбу немиш фуқароси бир кишилик камерада қарийб беш ой ўтирган. Бу вақт мобайнида ал-Масрий муттасил қалтакланган, азобланган, унинг томирига мажбуран гібевандлик моддалари юборилган, “ифлос ичимлик суви” берилган ва ёмон овқатлангани билан Фақат 2004 йил май ойида у озод этилган, шундан сўнг маълум бўлдики, уни террорчилик фаолиятида гумон этилаётган фамилияси билан адаштирилган экан!

Афсуски, бундай янчили ҳодиса бир марта бўлган эмас. МРБнинг яна бир собиқ маҳфи маҳбуси — Мисрда туғилган, бироқ 1980 йилдан бўён Австралияда яшаб келган Мамдул Ҳабиб ошқор айтган маълумотлар фикримизнинг тасдиқидир. Ҳабибнинг гувоҳлик беришича, у 2001 йил Покистонда ўғирланган, шундан сўнг уни Мисрга олиб ўтишган ва бу ердан яна Покистонга, Афғонистонга ўтказилган, кейин Гуантанамога олиб келишган.

Ҳабиб бундай қамоқхоналарда американик, австралийлик, покистонлик ва мисрликларни қурганини таъкидлайди. Уни ҳам аёвсиз қалтаклашган, электр шоки таъсирига солинган, устидан совуқ сув қўйилган, узоқ вақт мобайнида уйқудан маҳрум этишган. Шундай қийноқлар натижа-сида у терговчилар талаб қилган барча айбларни бўйича олишга мажбур бўлган, ҳуқуқдан, 2001 йил 11 сентябрда самолётлари олиб қочган террорчиларга Шарқ яққа кураши жанг усулларини ўргатганман деб тан олган.

Элчи жаноблари, мен келтирган ушбу фактлар (дарвоқе, улар Фарб нашрларидан олинган) қайси-бир даражада жаноб Косириннинг хақлигини, шунингдек, унинг мақоласини эълон қилишимиз тўғри бўлганини тасдиқламайдими? (Давоми иккинчи бетда)

ҲАР БИР НАРСАНИ ЎЗ НОМИ БИЛАН АТАШ КЕРАК

буни тушунамиз, албатта.

Қуруқ сўзасомликка йўл қўймайлик учун Сизнинг хатингиздаги айрим нуқталарга тўхталиб, уларни изоҳлаб ўтишни лозим кўрдим.

1. Аввало шуки, Сиз “жаноб Косириннинг халқаро кузатувчилар Кўбада жойлашган Гуантанамо базасидаги қамоқхонага ташириб буюрмаган, деб таъкидлаш нотўғри ва янглиш фикрди”, деб ҳисоблайсиз.

Таъкидламоқчиманки, Сиз ўз хатингизда фақат Халқаро Қизил Хок кўмитаси вакиллари ҳақида гапирасиз, бироқ Гуантанамо қамоқхонасини келиб кўришган бошқа халқаро ташкилотлардан бирорта мисол келтирмайсиз.

Шу маънода, обрўли БМТ халқаро ташкилоти томонидан вакил қилинган мустақил экспертларга Гуантанамо қамоқхонасини келиб кўриш рад этилгани, объект маъмурияти БМТ вакилларининг маҳбуслар билан яқма-яққа учрашувига рўхсат бермаганини таъкидлаш лозим. БМТ вакиллари ошқора тарзда маҳбуслар билан учрашмай туриб, “вазиятнинг асосли, холис ва ҳаққоний баҳосини” бера олмаслиқларини айтишди.

Сизнингча, элчи жаноблари, ўқувчиларда: “Хўш, қамоқхона маъмурияти нимадан чўчишти ва нима учун бундай учра-

“Human Rights Watch” HRW) ташкилоти ҳам қўллаб-қувватлади.

Афтидан, бу омилларнинг барчасини назарда тутиб, БМТ Бош котиби Кофи Аннан АҚШ ҳукуматидан Гуантанамо базасидаги қамоқхона бекитишни талаб қилди.

Бироқ нуфузли халқаро ташкилот раҳбарининг талабига Америка ҳукуматининг жаовоби қатъий бўлди. Оқ уй вакили Скот Маккеллан очикдан-очиқ қамоқхона бекитмаслиқларини айтди. БМТ, ЕХТ ва бошқа ҳуқуқни ҳимоя қилувчи ташкилотларнинг даъват ва талаблари инобатга олинмади.

3. Сиз хатингизда “Гуантанамо қамоқхонаси душман жангариларини ҳибсда сақлаш ҳамда сўроққа тутиш учун АҚШга хавфсиз ва мустаҳкам жой керак бўлганлиги учун ташкил этилган”ини таъкидлайсиз.

Бу ўринда мен чет эл оммавий ахборот воситаларидаги мақолалардан ўзимга маълум бўлган фақат бир неча фактларни келтиришни лозим, деб биламан.

2005 йилнинг охирида МРБнинг маҳфи қамоқхоналари билан боғлиқ жоғарола ағв олганда Германиянинг — келиб чиқиси ливанлик бўлган — фуқароси Халид ал-Масрийга алоқадор воқеа алоҳида эътиборни

ҳибсда бир марта бўлган эмас. МРБнинг яна бир собиқ маҳфи маҳбуси — Мисрда туғилган, бироқ 1980 йилдан бўён Австралияда яшаб келган Мамдул Ҳабиб ошқор айтган маълумотлар фикримизнинг тасдиқидир. Ҳабибнинг гувоҳлик беришича, у 2001 йил Покистонда ўғирланган, шундан сўнг уни Мисрга олиб ўтишган ва бу ердан яна Покистонга, Афғонистонга ўтказилган, кейин Гуантанамога олиб келишган.

Ҳабиб бундай қамоқхоналарда американик, австралийлик, покистонлик ва мисрликларни қурганини таъкидлайди. Уни ҳам аёвсиз қалтаклашган, электр шоки таъсирига солинган, устидан совуқ сув қўйилган, узоқ вақт мобайнида уйқудан маҳрум этишган. Шундай қийноқлар натижа-сида у терговчилар талаб қилган барча айбларни бўйича олишга мажбур бўлган, ҳуқуқдан, 2001 йил 11 сентябрда самолётлари олиб қочган террорчиларга Шарқ яққа кураши жанг усулларини ўргатганман деб тан олган.

Элчи жаноблари, мен келтирган ушбу фактлар (дарвоқе, улар Фарб нашрларидан олинган) қайси-бир даражада жаноб Косириннинг хақлигини, шунингдек, унинг мақоласини эълон қилишимиз тўғри бўлганини тасдиқламайдими? (Давоми иккинчи бетда)

Самимият ила,

Жон ПУРНЕЛЛ
АҚШнинг Ўзбекистондаги
Факуллода ва Мухтор элчиси

Муносибат

Муносибат — ишончмандлик, сиз яхши биласиз, бу Конвенция 1987 йил июнда кучга кирган. Бу уни дунёнинг 140 та мамлакатлари қаторида Қўшма Штатлар ҳам имзолаган.

Мухтарам элчи жаноблари, Сизнинг хатингизни газетамиз саҳифасида дарҳол эълон қилганимизнинг сабаблари, мухтасар айтганда, мана шулардан иборат. Аммо шунга қарамай, агар Сиз талаб этсангиз, у ҳолда биз хатингизни ўзинингизнинг шарҳларини билан бирга эълон қиламиз. Сиз журналистларнинг ҳар қандай муаммо бўйича, айниқса, Гуантанамо, Абу-Грейб, МРБнинг маҳфий қамқоқналари ва бошқа жиддий муаммолар ҳақида ўз фикрларини айтиш ҳуқуқини тан олсангиз, деб умид қиламан.

Муносибат

Мухтарам элчи жаноблари, Сизнинг хатингизни газетамиз саҳифасида дарҳол эълон қилганимизнинг сабаблари, мухтасар айтганда, мана шулардан иборат. Аммо шунга қарамай, агар Сиз талаб этсангиз, у ҳолда биз хатингизни ўзинингизнинг шарҳларини билан бирга эълон қиламиз. Сиз журналистларнинг ҳар қандай муаммо бўйича, айниқса, Гуантанамо, Абу-Грейб, МРБнинг маҳфий қамқоқналари ва бошқа жиддий муаммолар ҳақида ўз фикрларини айтиш ҳуқуқини тан олсангиз, деб умид қиламан.

Мўлоқот

НУСХА ОЛИШИНГИЗ МУМКИН

— 2004 йилда касб-хунар коллежидан берилган мутахассислик дипломинини йўқотиб қўйдим. Бу йил олийгоҳга ўқишга кириш учун ҳужжат топширмоқчи эдим. Айтиш-чи, дипломининг нусхасини қайта олишим мумкинми?

О.Раҳимов, Термиз шаҳри

— Диплом нусхасини қайта олиш учун биринчи навбатда дипломининг йўқолганлиги ҳақида газетага эълон берасиз. Сўнг топиламан.

Товламачиликка ЖАЗО БОР

— Танишим менга тегишли сирни ошкор қилиш билан таҳдид қилиб, пул сўраётди. Унинг бу ҳаракати қонунбузиш ҳисобланадими? Узоғалар сирини ошкор қилган қимсага нисбатан жавобгарлик борми?

А.ШИРИНОВА, Тошкент шаҳри

— Ҳужжатимизда маълумотнома оласиз. Шундан кейин ўзингиз ўқиган касб-хунар коллежига мурожаат этасиз.

Munosabat

Muloqot

NUSXA OLIshINGIZ MUMKIN

О.Раҳимов, Термиз шаҳри

— Диплом нусхасини қайта олиш учун биринчи навбатда дипломининг йўқолганлиги ҳақида газетага эълон берасиз. Сўнг топиламан.

Товламачиликка ЖАЗО БОР

— Танишим менга тегишли сирни ошкор қилиш билан таҳдид қилиб, пул сўраётди. Унинг бу ҳаракати қонунбузиш ҳисобланадими? Узоғалар сирини ошкор қилган қимсага нисбатан жавобгарлик борми?

А.ШИРИНОВА, Тошкент шаҳри

— Ҳужжатимизда маълумотнома оласиз. Шундан кейин ўзингиз ўқиган касб-хунар коллежига мурожаат этасиз.

Munosabat

Muloqot

NUSXA OLIshINGIZ MUMKIN

О.Раҳимов, Термиз шаҳри

— Диплом нусхасини қайта олиш учун биринчи навбатда дипломининг йўқолганлиги ҳақида газетага эълон берасиз. Сўнг топиламан.

Товламачиликка ЖАЗО БОР

— Танишим менга тегишли сирни ошкор қилиш билан таҳдид қилиб, пул сўраётди. Унинг бу ҳаракати қонунбузиш ҳисобланадими? Узоғалар сирини ошкор қилган қимсага нисбатан жавобгарлик борми?

А.ШИРИНОВА, Тошкент шаҳри

— Ҳужжатимизда маълумотнома оласиз. Шундан кейин ўзингиз ўқиган касб-хунар коллежига мурожаат этасиз.

Munosabat

Muloqot

NUSXA OLIshINGIZ MUMKIN

О.Раҳимов, Термиз шаҳри

— Диплом нусхасини қайта олиш учун биринчи навбатда дипломининг йўқолганлиги ҳақида газетага эълон берасиз. Сўнг топиламан.

Товламачиликка ЖАЗО БОР

— Танишим менга тегишли сирни ошкор қилиш билан таҳдид қилиб, пул сўраётди. Унинг бу ҳаракати қонунбузиш ҳисобланадими? Узоғалар сирини ошкор қилган қимсага нисбатан жавобгарлик борми?

А.ШИРИНОВА, Тошкент шаҳри

— Ҳужжатимизда маълумотнома оласиз. Шундан кейин ўзингиз ўқиган касб-хунар коллежига мурожаат этасиз.

Давоми

Боши биринчи бетда

Қонунларимиз бу борада барча имкониятлар эшигини очиб берган. Бугин сизу бизнинг шижоатимизга бўлиқ...

Фотима опанинг хаётини, шунингдек, Андижон вилоятидаги Махбуба Кенжаева номидagi фермер хўжалиги раҳбари Махбубаҳон опа, сирдорлик яна бир Махбубаҳон Тожибоева ва бошқа тадбиркор аёллар ишларини кузатиб, бир тўхтама келдим. Истиқлол йилларида тадбиркорликни ривожлантириш учун яратилган имкониятлар бу майдонга кирган аёлларимизнинг турли фазилатларини кашф этмоқда. Узоғаларга ишонч туйғусини мустаҳкамламоқда. Тадбиркор аёлларимизнинг, айниқса, кишлоқ аёлларининг аксарияти таъриб алмашиш учун турли хорижий давлатларга бориб келишмоқда. Бу сафарлардан мақсад фақат сайру саёхат эмас, аксинча, дунёни кўриш, Узоғалардан ўрганиш ва ўзгаларга ўргатишдан иборатдир.

Масалан, кунчиқар мамлакат — Японияга бориб келган бир тадбиркор аёл билан учрашдим. У гулчилик билан шуғулланар экан. Японияда гулдаста қилиш ва оддий хивчиқлардан сават тўкиш сирларини ўрганиб келибди. Тўғриси, у ясаган ҳар бир гулдаста, ҳар бир сават буюм санъат даражасига кўтарилган. Тан бермай иложингиз йўқ. Энг асосийси, бундай янгилликлар бир жойда тўхтаб қолмасдан, ўзбекино устоз-шоғирдик аъналарига таянган ҳолда кенг тарқалмоқда.

Урни келганда яна шунга айтиш кераки, бугунги кунда юртимизнинг шаҳар ва кишлоқларида хотин-қизларга турли ҳунар ўргатиладиган ўқув марказлари фаолият юритмоқда. Хунар ўргатаётган қизлар билан суҳбатлаша туриб, мустақиллик бепойин уммон тўқилмайдиган ҳаракатдан аёлларни, қизларни яна ҳам шиддатлироқ ҳаракатга тушириб қўйганини англаيمан.

Бу битта нигоҳда намоян бўладиган ўзгариш, янгиланишдир. Аслида мустақиллик фақат маълум соҳа кишиларининг эмас, ҳар бир инсон тақдирини акс эттади. Уган йилларда мамлакатимизда катта ижтимоий-сиёсий ислохот-

лар бўлиб ўтди. Биринчи бор мамлакатимизда икки палатали парламентга сайловлар ўтказилди. Бу тадбир аёлларни ижтимоий ҳаёт тармоғига олиб чиқди. Катта курашлардан сўнг Олий Мажлисининг Қонунчилик палатасига 21 нафар, Сенат аъзоллигига эга 15 нафар опа-сингилларимиз сайланди.

Қонунчилик палатаси депутати-

ми ё Сенат аъзосими, қайси аёл билан суҳбатлашманг, бу янгилек улар ҳаётида муҳим бир бурилиш эканини ҳис қиласиз. Тўғриси, биз шуро даврида сиёсатга аралашиб юрган аёлларнинг кўпроқ бир хил қопилларга яшаганини биламиз. Уларда Ватан, миллат туйғусига дахлдорлик ҳиссиётидан кўра, сиёсат майдонини бир амаллаб яшаб қолиш истаги кучлироқ бўлади. Табиийки, бу истак эса ҳар қандай ташаббускорликни англаймди.

Мустақиллик даври бу борада опа-сингилларимизга янги ҳаёт рухияти бахш этди. Улар оила учун, фарзандлар тарбияси учун ўзларини қандай масъул, жавобгар ҳис этсалар, энди ўз зиммаларида жамият учун ҳам ҳудди

шундай масъулият, жавобгарлик ҳиссини сеза бошладилар.

Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутаты, юридик фанлари билан суҳбатлашганимда, у шундай деган эди:

— Табиатга бепарволик, нописандлик инсоннинг ўз ҳаётининг кушандасига айлангандай қўйиши мумкин. Шу маънода одамлар ўз

Қолаверса, орамизда кам бўлса-да, имкон даражасида қариндош-уруғ, таниш-билишларни "қулловчилар" ҳам топилди.

Улар баъзида ўзларининг ана шу ноқонуний ишларини "ўзбекчилик" билан беркитишга ҳаракат қилишади. Мен энди ҳаммаси бошқача бўлишини — илтимос, кўнгируқлар эмас, аксинча, барча жаҳонларда қонун ишлаганини,

қонун устувор бўлишини истардим. Меннинг назаримда, бу ҳаммамизга боғлиқ жараён.

Юқоридаги фикрлардан ҳам кўриниб турибдики, ижтимоий фаолият аёлни ўз маънавий ҳаётидан юксакроққа кўтарди.

Мустақиллик йилларида аёллар ҳаётида янги-янги саҳифалар очилгани шубҳасиз. Айниқса, мамлакатимиз Президентини Фармойиши билан 1999 йилда Зулфия номидаги Давлат мукофотининг таъсис этилиши ёш қизларимиз орасида жуда катта бир интилиш ҳосил қилди. Ҳар йили 8-март арафасида Тошкент шаҳри, Қорақалпоғистон Республикаси ва барча вилоятлардан 14 нафар истеъдодли қизлар бешта йўналиш бўйича бу нуфузли мукофотга муяссар бўлишади. Ҳозирча 84 нафар қизларимиз (бу йил улар сафига яна 14 нафар истеъдодли қизларимиз қўшилиди) бу мукофотга эришди. Шунга таъкидлаб ўтиш керакики, бу мукофот қизларимизни элга таънитди. Уларнинг йўлиларини очди. Келажакка бўлган ишончларини мустаҳкамлади. Утган йиллар мобайнида мактаб, лицей, коллеж ўқувчилари, олийгоҳ талабалари ва мукофотга эришши истаги шаклланди. Қизларимизнинг китоблари нашр этилди, улар катта саҳналарга чиқиди. Демак, Зулфия номидаги Давлат мукофоти, маълум маънода эркин фикрли, иқтидорли қизлар учун тарбия мактаби вазиғасини ҳам ўтамоқда.

Баян аёллар даврасига кирганимда улар: **"Биз меҳр-му-**

Истиқлол ва имконият

лиқ субъектларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини чеklangи ва улар фаолиятига гайриконуний аралашни каби қонунбузарлик ҳолатларида судлар айбдор шахсларни "Маъмурий жавобгарлик тўғри-

Istiqlol va imkoniyat

топти ва етказилган зарарни қопланганлигини ҳисобга олган ҳолда, унга оғохлантириш бериб билан чекланди. Еки судланувчи Дав-

биркорлик субъектларини ҳуқуқий ҳимоя қилиш ти-зимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида" ги Фармонда "Жамиятнинг демократлаштириш ва янгилаш, мамлакатни ислох қилиш ҳамда модернизациялаш, суд-ҳуқуқ ти-зимини янада эркинлаштириш, назорат идораларининг тадбиркорлик субъектларини фаолиятига аралашувини камайитириш, уларнинг ҳуқуқ ва қонуний манфаатлари ҳимоя қилинишини таъминлаш, тадбиркорлик фаолиятининг асосий чекланишига йўл қўймаслик" чоралари ўқтириб ўтилган. Таъкидланганидек, мазкур Фармон асосида белгиланган тадбиркор фаолиятини тугатиш, фаолиятни тўхтатиб қўйиш, банклардаги ҳисоб вақралари бўйича операцияларни тўхтатиб қўйиш, молиявий санкцияларни қўллаш, ҳуқуқбузарлик предметларини давлат даромадига ўтказиш, тадбиркорлик фаолиятининг айрим турлари билан шуғулланиш лицензияларини ўшундан кўнрақ муддатга тўхтатиб қўйиш ёки амал қилинишини тугатиш ва беқор қилиш каби ҳуқуқий таъсир чоралари эндиликда фақат суд тартибиде қўлланади. Суд одил судловнинг олий нуқтасидир. Хулоса қилиб айтганда, тадбиркорлик фаолиятини эркинлигини суд эътиборида бўлиш мамлакатимизда ҳуқуқий демократик давлат барпо этилаётганлигининг янада бир ёркин намунасидадир.

Таъкидлаш жоизки, Президентимиз томонидан тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланувчи жисмоний ва юридик шахсларни қўллаб-қувватлаш, уларни суд ҳимоясига олиш юзасидан бир қатор Фармонлар қабул қилинган. Жумладан, "Тад-

Кутлибека РАХИМБЕКОВА, шоира

биркорлик субъектларини ҳуқуқий ҳимоя қилиш ти-зимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида" ги Фармонда "Жамиятнинг демократлаштириш ва янгилаш, мамлакатни ислох қилиш ҳамда модернизациялаш, суд-ҳуқуқ ти-зимини янада эркинлаштириш, назорат идораларининг тадбиркорлик субъектларини фаолиятига аралашувини камайитириш, уларнинг ҳуқуқ ва қонуний манфаатлари ҳимоя қилинишини таъминлаш, тадбиркорлик фаолиятининг асосий чекланишига йўл қўймаслик" чоралари ўқтириб ўтилган. Таъкидланганидек, мазкур Фармон асосида белгиланган тадбиркор фаолиятини тугатиш, фаолиятни тўхтатиб қўйиш, банклардаги ҳисоб вақралари бўйича операцияларни тўхтатиб қўйиш, молиявий санкцияларни қўллаш, ҳуқуқбузарлик предметларини давлат даромадига ўтказиш, тадбиркорлик фаолиятининг айрим турлари билан шуғулланиш лицензияларини ўшундан кўнрақ муддатга тўхтатиб қўйиш ёки амал қилинишини тугатиш ва беқор қилиш каби ҳуқуқий таъсир чоралари эндиликда фақат суд тартибиде қўлланади. Суд одил судловнинг олий нуқтасидир. Хулоса қилиб айтганда, тадбиркорлик фаолиятини эркинлигини суд эътиборида бўлиш мамлакатимизда ҳуқуқий демократик давлат барпо этилаётганлигининг янада бир ёркин намунасидадир.

Солиқ қимдан олинади?

— Сув ресурсларидан фойдаланиш тартибиде таъкидланадиган келиш, сувдан фойдаланганлик учун солиқ тўлашнинг айтилиши. Айтиш-чи, сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ қай тартибда тўланади ва қимларга нисбатан имтиёз бор?

— Бу саволга жавобан шуни айтиш керакики, Солиқ кодексининг 117-моддасига асосан "ишлаб чиқариш ва техника эҳтиёжлари учун ер усти ва ер ости манбаларидан фойдаланган сув ресурсларининг ҳажми сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ солиш объекти ҳисобланади".

Ушбу кодекснинг 119-моддасида сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ бўйича имтиёзлар ҳақида сўз юритилган бўлиб, унга мувофиқ: "қуйидаги юридик шахслар сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқдан озод қилинадилар:

- тижорат билан шуғулланмайдиган юридик шахслар, тадбиркорлик фаолиятини ўқув сув ресурсларидан фойдаланувчи бундан мустасно;
- ер ости маъданли сувларидан даволанадиган фойдаланувчи соғлиқни сақлаш муассасалари, улар маъданли сувдан савдо тармоғида реализация қилиш учун фойдаланган ҳоллар бундан мустасно;
- фармацевтика фаолияти билан шуғулланувчи ва сувдан дори воситалари тайёрлаш учун фойдаланувчи юридик шахслар;
- атроф-муҳитга зарarli таъсир қўраётган таъсир олдинда олиш мақсадида ер ости сувларини чиқариб оливатган маблағлардан жамғармалар ва жамиятнинг устиварида белгиланган вазифаларни бажариш учун фойдаланиш шартли билан.

